

שי"ח אהרן

פרשת: כי תשא

גליון: קע"ט

שי"ח הפרשה

פרשת כי תשא. הנה בפרשה יש קלט פסוקים, ולמעלה משמונים הפסוקים הראשונים נקראים לעליות כהן ולוי. ואומר האוסטרווצאר שהטעם הוא ע"פ מה שכתב המג"א (קלח ד) שלא להעלות לתורה סומא בפרשת התוכחה מפני שאי אתה רשאי לקרות פרשת מומין בפני בעלי מום. ולפ"ז מובן דהנה ישראל חטאו בעגל וא"כ כולם בעלי מומין בזה, לכן לא עולים בזה ישראל לתורה אלא רק כהן ולוי.

ליב כי תשא את ראש וגו' ונתנו איש כופר נפשו.

הנה תיבת 'ונתנו' מוטעם בקדמא ואזלא, וי"ל דבא לרמז על מאמר חז"ל במס' שבת (דף קנ"א) אמר ליה רבי חייא לדביתהו [לאשתו] כי אתי עניא קדים ליה ריפתא [כשבא עני הקדימי לפניו לחם] כי היכא דלקדמי לבניך [בכדי שיקדימו לחם גם לילדים שלך כשיצטרכו], אמרה ליה מילט לייטית לי [שאלה אותו וכי אתה מקלל אותי?], אמר לה: גלגל הוא שחוזר בעולם ע"כ, והנה תיבת 'ונתנו' נקרא פנים ואחור, כי גם הנותן יצטרך לפעמים שיתנו לו ח"ו, וזהו שרמזה לנו התורה הקדושה ב'קדמא ואזלא' אקדימו ריפתא לעניא כי היכא דלקדמי לבניך לכן אתה הקדם ותן לו, וילך לפניך צדקך בטרם יסוב הגלגל על בניך.

ליב יהיה בהם נגף בפקד אותם.

בעיר אחת פשטה שמועה שהרה"ק רבי יצחק מוולוז'ין זיע"א הגיע לעיר, מיד צבאו עליו המונים לתת לו שלום והייתה צפיפות רבה עד כדי סכנת נפשות. נענה רבי יצחק ואמר לנאספים סביבו: אנא אל תדחקו זה בזה, בפרשת השבוע "כי תשא" נאמר "ולא יהיה בכם נגף", ולכאורה קשה, אם הבורא חשש מנגף בעקבות המפקד על ידי נתינת מחצית השקל, הרי יכול היה למנוע את הצפיפות הגדולה על ידי שיעשה את המפקד בלי מחצית השקל. אלא אדרבא, כיון שהיה באמת מקום לחשוש שכאשר ישמעו בני ישראל כי נצטווה משה רבינו לספור את בני ישראל, יהיה כל אחד להוט לקיים את המצווה בזריזות, וישתדל להיות מן הראשונים לספירה, כך תיווצר צפיפות גדולה מאוד והדבר יכול להוות סכנה, אולם ברגע שבני ישראל ישמעו שהספירה תלויה בתרומת מחצית השקל, אז כבר מובטח

שי"ח ההלכה

מעשה בבעל מפעל בגבעתיים, שהגיע ביום ראשון בבוקר למפעל שלו, והנה הוא מוצא את מכוניתו מעוכה, ככל הנראה ע"י רכב שהתנגש בה וריסק אותה. פתח בעל הרכב את הדלת והנה מגלה פתק שמונח על המושב ובו כתוב: אני הח"מ ראיתי היום בשבת רכב שנוסע במהירות מופרזת, שפגע ברכבך ונמלט מהמקום רדפתי אחרי המכונית ורשמתי את מס' .... על החתום.... ואני מוכן לבוא ולהעיד לטובתך בבית משפט! בעל הרכב הסתפק כיצד לנהוג האם לפנות לעד החתום על הפתק ולבקשו שיבוא להעיד עבורו או שמא אסור לו להינות ממעשה שנעשה תוך חלול שבת.

תשובה: כתוב בשו"ע סי' שי"ח סעי' א': המבשל בשבת (או שעשה אחת משאר מלאכות), במזיד – אסור לו לעולם, ולאחרים מותר למוצאי שבת מיד. ובשו"ג – אסור בו ביום גם לאחרים ולערב מותר גם לו מיד". נמצא שלכאורה אין בנידון דידן איסור משום 'מעשה שבת' שכן ההנאה מהכתיבה תהיה רק ביום חול, ואף שנעשתה המלאכה עבור בעל הרכב, הדבר מותר. זאת ע"פ דברי המשנ"ב שכתב שאף למי שנתבשלה הקדירה עבורו, מותר ליהנות ממנה במוצ"ש.

והוסיף הגאון ר' יצחק זילברשטיין: כי 'מעשה שבת' הנאסר בהנאה, הוא רק כאשר ההנאה היא מעצם מלאכת האיסור, כגון בשחיטה בשבת שההנאה היא מהמלאכה 'נטילת נשמה' בשבת, וכן בבישול שנהנה מעצם האיסור, מה שאין כן בנידון דידן שההנאה היא מהתשלום שהמזיק ישלם והכתיבה נועדה רק לצורך גילוי המזיק, דהיינו היא גרמא בעלמא שבאה לעזור לניזק לאתר את המזיק ולתובעו, ולא מצינו שזה יחשב למעשה שבת.

משל ונמשל

משל לאב ובנו שהלכו בדרך, ובאו ליער אחד ששם מצויים הרבה גרגירי יער אשר המה כידוע מתוקים לחיך. וכשראה הבן את הגרגירים, התנפל עליהם והתחיל ללקט ולאכול בכל כוחו, וכשראה האב כי הבן מתמהמה, אמר לו בני יקירי, אני יודע כי הגרגירים נעמו לחיכך, אבל חייב אתה להזדרז וללקוט, שכן עוד דרך ארוכה לפנינו, ואין לי פנאי לחכות לך, אולם הבן נפשו חשקה בפירות הללו, ולא רצה לזוז מן המקום, ואף על פי שהאב מיהר מאוד ללכת, בכל זאת בראותו את תאוות בנו אל הגרגירים, אמר לו שמע בני איעצך מה לעשות שלא תאבד דרכך ביער, בלכתך כה וכה לחפש את הפירות ולא תמצא אחר כך את הדרך אלי, אני אלך לי לאס לאט, ואתה תלקט את הפירות, אולם כדי שלא אובד ממך, תצעק כל פעם אבי, אבי, ואני אענך בני, וכך נשמור כל הזמן על הקשר בינינו, ותדע כי כל עוד שאתה שומע את קולי, סימן הוא שגם אני שומע את קולך, אבל כשלא תשמע את קולי, אז תבין כי תעית ביער, ולא תמצא את הדרך בחזרה, וחייב אתה לרוץ מיד אחרי עד אשר תגיע אלי. והנמשל מובן, בנינו אנו לד' אלוקינו, ואנו תועים בסבכי היער הגדול של תאוות העולם הזה והבליו, ואין אנו שמים אל לב כי ארוכה הדרך לפנינו, ואם נתמסר כולנו לתאוות הגוף לא נגיע בשלום למחוז חפצנו, והנה העצה היעוצה לנו היא, לקרוא תמיד לאבינו שבשמים, היינו להתפלל אליו בלב שלם, וכשאנו מתפללים בלב שלם ובמחשבה טהורה, ויודעים פירוש המילות, שומע הקב"ה את תפילתנו ועונה לנו גם הוא, אולם כשלבנו נשמט מאתנו, ואין אנו יודעים לפני מי ומה אנו מתפללים, הרי אם אין אנו שומעים בלבנו את קול אבינו, אף הוא אינו שומע את קולנו, זה סימן שכך התרחקנו מאוד ועלינו לרוץ אחריו, ולזעוק אל המלך מלכו של עולם שיסייעני בדרכנו הקשה ורבת המכשולים.

שלא תהיה צפיפות בעת המפקד, אדרבא ניתן היה לצפות שכל אחד יאמר למה לי להידחק, חזקה על משה רבינו שהוא כבר ימצא אותי כדי לגבות ממני את מחצית השקל. ובכן דעו, שסיבת בואי לכאן היא, לאסוף תרומות לפדיון שבויים, ולפתע כבר לא היתה צפיפות, ואיש כבר לא נדחק עוד ברעהו.

ל.יג זה יתנו.

דרשו חז"ל שמשה התקשה מהו מחצית השקל, והראה לו הקדוש ברוך הוא כמין מטבע של אש, שמשקלה מחצית השקל, ואמר לו: "כזה יתנו". צריך להבין, במה נתקשה משה, עד שהוצרך הקדוש ברוך הוא להמחיש לו את הדבר? וכי לא ראה מימיו צורה של מטבע? ומדוע הראה לו הקדוש ברוך הוא מטבע של אש, ולא של כסף? הלא הציווי היה לתת מטבע של כסף. ויש לומר שמשה לא נתקשה לדעת מהי צורת המטבע, אלא התקשה להבין את סגולת הכסף, קשה היה לו להבין כיצד זה שהכסף, שהוא אם כל חטאת, ישמש ככופר נפש, וכדי להשיב לו על תמיהתו, הראה הקדוש ברוך הוא למשה דוקא מטבע של אש, שבזה רצה לומר שכשם שהאש יש בה שני צדדים, צד חיובי, שמסייעת בבישול ובעוד עניינים, וצד שלילי, ששורפת ומזיקה, כן הכסף יש לו שתי פנים, צד שלילי, אך גם צד חיובי. מצד אחד יכול הכסף להביא את האדם לידי גנבה, גזלה, אונאה, רציחה, ומילוי כל תאוותיו השפלות, ומצד שני, ניתן להשתמש בכסף לעשיית מצוות: להאכיל ולהלביש עניים, לקנות חפצי מצוה, ועוד כהנה וכהנה מעשים טובים. אותו כסף, שהאדם עמל וטרח להשיגו, ואימץ בזה את מיטב כוחות גופו ונפשו, ולמרות זאת מונע את עצמו מלהשתמש בו למילוי תאוותיו, ומקמץ ממנו שלא להרבות לקנות בו אף את צרכי גופו, אלא משתמש בו בעיקר לצרכי מצוה, כסף זה ראוי להיות כופר נפש.

ל.יד העשיר לא ירבה והדל לא ימעוט.

הנה הטעם של התיבות העשיר לא ירבה הוא "מונח רביעי", ויש לבאר דבא לרמז על מאמרם ז"ל במס' כתובות (דף נ' ע"א) המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, וזהו מונח רביעי, רצונו לומר דאף העשיר לא ירבה יותר מחמישית, רק ד' חלקים יהא מונח לעצמו, וחלק חמישי יבזבז.

לא יגיד לדעת כי אני ה' מקדשכם.

אמר לו הקב"ה למשה "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבט שמה, ואגי מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם" (שבת י') מספרים: על עני אחד שבא פעם אל הרה"ק רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג זיע"א לבקש נדבה, ולצדיק לא היה כסף באותו זמן, נתן לו רבי שמעלקא את הטבעת של הרבנית. כשנודע הדבר לרבנית אמרה, מה עשית? הטבעת היתה משובצת ביהלום יקר, כששמע הרבי את דברי הרבנית שלח מיד שליח העירה לחפש את העני, וכשראתה הרבנית את השליח חוזר, הלכה לקראתו ושאלה האם מצאת אותו, והאם החזיר לך את הטבעת? ענה לה השליח: לא, הרבי כלל לא אמר לי לקחת חזרה את הטבעת. הביטה הרבנית בשליח ואמרה מה אמר לך הרבי? ענה השליח הרבי אמר לי להגיד לעני שישגיח שלא ירמו אותו ושלא ימכור את הטבעת בזול, מפני שהטבעת משובצת ביהלום יקר. בשבת קודש כאשר דרש רבי שמעלקא לפני בני עדתו, סיפר להם מה שאירע לו השבוע עם העני והטבעת, והוסיף ואמר, זהו שאמר הקדוש ברוך הוא למשה, מתנה טובה יש לי, לך והודיעם, לך והודיע להם כמה יקרה היא מתנת השבת, שלא יבזבז אותה על דברים של מה בכך, שלא יבלו את היום באכילה ושיחה בטלה כי קדוש היום לאדוננו.

לא יד מחלליה מות יומת.

הירושלמי בשבת מביא מעשה על ר' חייא שראה אחד תולש עשב בשבת. הלך למחר וכתב לו מחלליה מות יומת. וקשה למה המתין למחר ולא הלך לומר לו מיד? וכן למה למחר כתב ולא הסתפק באמירה? וי"ל, אומר הגאון ע"פ מגילה כד. דאיתא שם שרבי חייא קרא לאות ח ה ובמקום וחיכיתי קרא והיכיתי. ולכן אם רבי חייא היה אומר להם מיד זה היה נשמע מהלליה מות יומת, ולכן חיכה למוצ"ש ואז כתב.

לבד ויקח מידם ויצר אתו בחרט ויעשהו עגל מסכה.

ולמה עגל ולא צורה אחרת. –מבאר הש"ך - מצאתי כתוב כשראה ישראל ה' על הים ואמר זה אלי ערב רב לא ראו אלא רגליהם של מלאכי השרת שרגליהם ככף רגל עגל, והיינו דכתיב (תהלים ס"ח, כ"ה) ראו הליכותיך אלהים וגו', ועקבותיך לא נודעו, שחשבו שהם עקבותיו של הקב"ה לזה עשו צורת עגל.

לביט ויחר אף משה וישלך מידי את הלוחות.

לכאורה יפלא על משה רבינו האיק שבר את הלוחות והלא אמרו חז"ל המשבר כלי בחמתו יהא בעיניך

כעובד ע"ז. ועוד שהקב"ה כאן אמר לו אשר שברת - יישר כח ששיברת, ואיק נאמר דבר כזה על המשבר בחמתו. וי"ל דהנה מצינו בתענית כא: שבסורא הייתה מגיפה ובשכנותו של רב לא פגעה המגיפה ואומרת הגמ' שזה לא בגלל רב אלא בגלל איזה חסד אחר שנעשה שם פסקה המגיפה. ולכאורה קשה הא זכויות רב הם עצומות לאין ערוך יותר מזכויות כל אדם, הן בעצם תורתו והן במעשיו הקדושים, ומתוך ע"כ המלבי"ם שגם כשיש לאדם זכויות הוא לא יכול להציל על עוון הדור אא"כ יש לו שייכות בעבירה שלהם, ולרב לא היה שום שייכות בעבירות שלהם. והנה משה רצה לכפר על הע"ז של הדור ובשביל זה צריך איזה שייכות לחטא וזה לא היה למשה, לכן הוא מסר נפשו וחטא כדי שיהיה לו חלק בחטאם ועי"כ יוכל להגן עליהם בזכויותם וזה מה שאמר לו הקב"ה יישר כח ששיברת, והיינו שהוא היה מרוצה ממה שעשה משה.

לבג - לד. ואם אין מחני נא מספרך ויאמר ה' אל משה מי אשר חטא לי אמחנו מספרי. וי"ל, אומר האדמו"ר מוהר"ש מבעלז, דביאור הפסוק הוא כך הנה איתא בגמ' בשבת דהמשבר כלים בחמתו כאילו עובד ע"ז ולכך שבר משה את הלוחות ואמר להקב"ה ראה גם אני כביכול עובד ע"ז, ולכך אם תשא חטאתם בסדר ואם לאו מחני נא מספרך, תמחוק גם אותי שגם אני עובד ע"ז. וע"ז עונה הקב"ה בלשון תימה מי אשר חטא לי אמחנו מספרי? דהיינו האם מי שחוטא לי אני אמחה אותו מספרי?! כיוון שהחטא הוא בשבילי אני לא אמחה אותך מספרי.

לגח והביטו אחרי משה.

בירושלמי [ביכורים ג, ג] יש דורשין לשבח אמרו אשריו שזכה לכך, ויש דורשין לגנאי, אכל מדילן (משלנו) ושתה מדילן. והוא תמוה דאפילו ריקים ופוחתים לא יאמרו כן. ומבאר הכתב סופר בדרך הלצה, כי שניהם אמת, החשובים וזקנים שבהם היו מקנאים למשה במחנה שזכה למדרגה כזו אשר לא זכה שום איש ישראל. וע"ז אמרו האחרים כל אחד יוכל לזכות לכך אם לא ידאג על פרנסתו וישב שקט ושאנן. וכמו שאומרים עמי הארץ כי גם הם היו עולים למדרגת רב ומורה וגם המה היו יראי ד' כ"כ אם היו מספיקים להם כדי ספוקם וישבו בביתם...

מעשה שהיה

רבי משה בן נחמן הרמב"ן המפורסם, היה ידו האיש של מלך ספרד גיימס מאראגון, הלה הזמינו אליו לארמון לעתים קרובות, כדי לשוחח אתו ולהאזין לדברי החכמה ששפיעו מפיו. פעם אחת אמר המלך לרמב"ן, כי לדתות ארמון המלוכה תהייה תמיד פתוחות בפניו, והוא יכול לבוא ולבקש את המלך תמיד בכל עת ובכל שעה אף ללא הזמנה מיוחדת. יום אחד ישב הרמב"ן אצל המלך, והשניים היו שקועים בשיחה מעניינת, המלך הקשיב לדברי הרמב"ן בדריכות כזו, שלא הבחין בקארדינל שנכנס לחדר, הלה נשאר עומד ליד הדלת שעה ארוכה, עד שהמלך הבחין בו והזמינו להיכנס, הקארדינל שהתיישב ליד המלך והרמב"ן, היה נרגז מאד, בחושבו כי הנה המלך מעונין יותר בקרבת הרמב"ן היהודי מאשר בו בראש הכנסייה אליה הוא משתייך, אולם הוא לא הראה את כעסו בגלוי, רק חשב בלבו כי ידידותו של המלך אל הרמב"ן הרחיקה לכת למעלה מן המידה, וכי הגיע הזמן לעשות משהו בנידון באמצעים כשרים או לא כשרים. כעבור ימים אחדים הביא הקארדינל אל המלך בזמן שהרמב"ן לא היה אצלו, תוך כדי שיחה החל הכומר להפליג בשבחם של היהודים בימים קדומים, אז בשחר ההיסטוריה, היו ליהודים אנשים גדולים, כמו הנביאים, שמשון הגיבור, דוד המלך וכו', אולם מה קרה ליהודים לאחר מכן? המשך הקארדינל בשאלה. היכן הנביאים ואנשי המעלה היום, אכן, היכן הם חזר המלך בענין על שאלת הקארדינל, אני אגיד לך הוד מלכותך, השיב הכומר בערמה, מאז שהיהודים החלו ללמוד את התלמוד שלהם, הם איבדו את חכמתם וכוחם הרוחני, הלא יום וילהי הם שקועים באותם כרכים המלאים בטויות ודברי הבל, כך המשך הקארדינל לשפוך דברי בוז ושיטנה על התלמוד, בהוסיפו כי הוא מלא דברי עלבון לדת הנוצרית, הכומר חזר למעשה על כל דברי השיטנה והעלילות שנהגו הגויים להעליל על היהודים מאז ומתמיד, ואמר, לאמיתן של דבר הרי התלמוד הוא הדבר היחיד המונע את היהודים מלהצטרף אל אמונתנו הנוצרית, אם אפשר היה להניע אותם מלהמשיך וללמוד את התלמוד, אין ספק שלא היו ממשיכים להיות דבקים באמונת אבותיהם, והיו מוצאים מחסה תחת כנפי הכנסייה שלנו, והאם יכול אתה לשכנע אותם שיוותרו על לימוד התלמוד? שאל המלך את הקארדינל, לא אדוני, השיב הקארדינל בעוגמה, היהודים הם כידוע עם קשה עורף, ולא בנקל יוותרו על הספר המזיק, חושבני שרק צו מלכותי האוסר עליהם במפורש את לימוד התלמוד יכול להציל את המצב, צו זה חייב לכלול את האיום בעונש מוות למפיריו. המלך נתפתה לדברי הקארדינל, והוציא איסור על לימוד התלמוד, תוך גזירת עונש מות לעבריינים, הוא לא חשד כלל כי מטרתו האמיתית של הכומר הערום היתה, ללכוד את הרמב"ן בפיח שטמן לו. בהיוודע דבר המלך ודתו, קמה מהומה רבה בקרב היהודים, אולם הקארדינל, שלא איווה לכל הריכוזים היהודיים, והודיע להם כי ישיבתו תישאר פתוחה גם להבא, והלימודים בה יתנהלו כרגיל, כל מי שלבו חפץ ללמוד תורה יבוא אליו וילמד. ואכן, מאות תלמידים נהרו אל ישיבת הרמב"ן, והוא לימד אותם תורה ותלמוד כרגיל, ומבלי לשים לב לפקודה שיצאה מאת המלך. זמן קצר לאחר מכן פגש הקארדינל שניים משרי המלך ושאלם, מתי נועץ בכס המלך בפעם האחרונה? המלך שוב אינו מתייעץ בנו כלל, השיבו השניים בכעס עצור, מאז שהוא התיידד עם הרב היהודי הזה הרמב"ן, הוא מתייעץ רק איתו, כך גם אני חשבתי אמר הקארדינל, אולם מה אתם חושבים, מדוע מעדיף מלכנו להיוועץ ברמב"ן בלבד? מדוע? משום שהרמב"ן הוא האדם הפיקח ביותר בכל רחבי הממלכה, זוהי הסיבה, השיבו השניים נכלמים. נכון, אולם הידעתם מאין שואב הרמב"ן את חכמתו הרבה? אני אגיד לכם, כל לילה באים מלאכים מן השמים ומגלים לו את כל סודות תבל, כך וכך דיבר הקארדינל אל שרי המלך, אך הללו ציינו בעוגמה, כי אליהם אין מלאכים באים וממילא אין הם יכולים להתחרות בחכמת הרמב"ן. אכן אני יכול לעזור לכם בכך, המתיק להם הקארדינל סוד, אני אתיז עליכם מים קדושים, ואתם תלכו בלילה אל ביתו של הרמב"ן ותעמדו קרוב אל החלון הפתוח, כאשר המלאכים יבואו תהיו בקרבת מקום, ותשמעו את כל הסודות, או אז לא תיפול חכמתכם מזו של הרמב"ן כמלוא הנימה, השרים הסכימו. למחרת בבוקר באו השניים אל הקארדינל, ודיווחו לו כי המים הקדושים לא פעלו כל פעולה שהיא, הם אמנם ראו צעירים רבים אשר פניהם כפני מלאכים, נכנסים ומשוחחים ארוכות עם הרמב"ן שיחה ערה חיה ונרגשת, עם תנועות ידיים בשאלות ותשובות, בהתנצחות של ידידות השרה בין רב לתלמידיו ובניגון מתוק עצוב, אך מלאכים הם לא ראו כלל, ומכל האמור אל הבינו אף מילה אחת. כנראה שאין אתם ראוים לראות את המלאכים, אמר הקארדינל לשרים, אולם בכל זאת כדאי מאד מה שראיתם, כי מה שענייכם ראו היה לא אחרת, אלא העובדה שהרמב"ן לומד את התלמוד יחד עם מאות תלמידים, בניגוד גמור למצוות המלך שאסר זאת, זוהי חובתכם הפטריטית לדווח על כך למלך, וכאשר הרמב"ן יקבל את הגמיע לו אתם תהיו שוב יועצי המלך כפי שהייתם בתחילה. השרים עשו כמצוות הקארדינל, והלכו אל המלך כדי לספר לו מה שראו ושמעו,

הכומר הערומי תמך כן שיגיע אל המלך מיד אחריהם, בשמעו את עדותם של שני השרים לא איחר הקארדינל מלהשמיע את דעתו, עד כמה פגע הרמב"ן במלך, ואיזה רושם קשה זה יכול לעשות, כשידידו הקרוב של המלך עובר על מצוותו, ומעודד בכך גם אחרים לעשות כמוהו. המלך נחרד ונזדעזע למשמע הדברים, אולם למרות זאת הוא לא רצה לפעול מתוך פזיזות, וביקש לשמוע תחילה מה יש לרמב"ן להגיד להגנתו, הוא התעלם איפוא מהקארדינל ומשני שריו שדרשו במפגיע את ביצוע גזר דין המוות המגיע לכל מי שנתפס על לימוד התלמוד, והזמין אליו את רבי משה בן נחמן כדי שיסביר לו את פשר התנהגותו. כאשר הרמב"ן הופיע בפניו, שאלו המלך בטון לא ידידותי ביותר, האם זה נכון שאתה לומד את התלמוד? כן, הוד מלכותך, השיב הרמב"ן, אולי אם כן לא שמעת, או אם שמעת שכחת כי הוצאתי צו האוסר על לימוד התלמוד באיסור חמור שעונשו מוות, הוסיף המלך לשאול, לא, הוד מלכותך, השיב הרמב"ן בקור רוח, היה לי ברור בתכלית שאסרת על לימוד התלמוד. אם כן מדוע עברת על מצוותי? תבע המלך הסבר הרשה נא לי אדוני המלך לספר לך מה שארע לפני שנים לא רבות, במדינה אחרת לא הרחק ממדינתך שלך. פתח הרמב"ן את סיפורו, ובכך, שם במדינה ההיא היה פעם מלך שהיתה לו בת יחידה שהיתה אהובה ביותר על אביה המלך, ביום לא בהי אחד, חלתה הנסיכה וכל רופאי המדינה הובהלו אל מיטת חוליה, אך כל חכמתם לא עמדה להם והם לא היו מסוגלים לרפאותה, בסופו של דבר אחרי שניסו את כל התרופות האפשריות והעלו הרס בידם, אמרו הרופאים למלך, לנו, כלומר למדע הרפואה אין מזור לבתך, ואין אנו מסוגלים להחלימה ולהחיותה, רק מי שרופא כל בשר ומפליא לעשות יכול לשלוח לה רפואה שלמה שלא בדרך הטבע, עצתנו איפוא, שתוציא צו שיחייב את כל אזרתי המדינה לצום שלושה ימים לילה ויום, ולהתכנס כל אחד בבית התפילה שלו לפי אמונתו, ולהתפלל על שלום הנסיכה, אולי ירחמו עליה מן השמים וישלחו לה רפואה שלמה. למלך לא היה מה להפסיד, והוא מיהר להכריז על הצום והתפילה לפי עצת הרופאים. ביום השני לצום תפסו שוטרי המלך יהודי בשעה שהפר את הצום ואכל, מיד הוא נעצר והובא בפני המלך, כיצד מלאך לבך לעשות כדבר הזה? שאלו המלך בכעס גדול, האיך אתה רוצה שבתי תשוב לאיתנה? חס ושלוש, השיב היהודי, וודאי שאני רוצה שהנסיכה תחיה ותהיה בריאה, ואף אני מתפלל מדי יום ביומו ואומר תהילים להבראתה. אם כך הוא הדבר מדוע הפרת את הצום ואכלת? שאל המלך בכעס גובר והולך. ובכן, אדוני המלך, אצלנו בתלמוד יש כלל האומר, ברי ושמא ברי עדיף, לי כשלעצמי היו לי ספקות רציניים אם הצום שאני אצום במשך שלושה ימים, יציל את חיי הנסיכה, מאידך היה לי ברור ללא צל של ספק, כי צום אשר כזה יהרוג אותי, כי על כן הזהירו אותי הרופאים כי אסור לי לצום במשך שלושה ימים בגלל לבי החלש, כך החלטתי ללכת לאור הכלל התלמודי ולבחור בוודאי מול הספק. הוא הדין אדוני המלך במקרה שלי סיימתי את סיפורי, כאשר אתה פרסמת את הצו שלך האוסר את לימוד התלמוד, היו לי ספקות אם האיסור חל גם עלי, כי קשה היה לי להאמין שאתה הוד מלכותך שהענקת לי את ידידותך תצצה להרע לי כל כך, מאידך היה לי ברור ללא צל של ספק, שאם אפסיק את לימוד התורה שהיא חיינו ואורך ימינו, הרי שחיי לא יהיו שווים מאומה, המסקנה, גם אני הלכתי לפי הוודאי, מה שהסתבר לי כמובן מאליו. צדקת ידידי, הסכים עמו המלך, כל הענין הזה היה עצתו הרעה של הקארדינל, אני אגרש אותו מארצי. היה זה יום חג ושמחה ליהודים כאשר המלך ביטל את הצו האוסר לימוד הגמרא, והיהודים יכלו להתמסר ללימוד התורה באין מפריע, מאות תלמידים נהרו לישיבתו של הרמב"ן והמלך העריצו והעריך את פקחותו עוד יותר מאשר מקודם.

העלון מוקדש

לע"נ רפאל עמרם בן סעדה ז"ל. מזל בת רחל ע"ה. יצחק בן רחל ז"ל אברהם ישעיהו בן שמואל דוד ז"ל אליהו ישראל בן שמואל דוד ז"ל צביה בת נעמי ע"ה

לרפואת נעמי בת זיוה. להצלחת אבירם בן אסתר וב"ב. להצלחת אביחי יעיש בן ציון וב"ב

להארות והערות ולקבלת העלון נא
לפנות למייל
SH0813897@GMAIL.COM

יעיצוב העלון: אברהם כהן בן שמחה
להצלחתו והצלחת בני ביתו